

Sport en Sociaal Kapitaal

Een onderzoek naar de creatie van sociaal kapitaal tussen
deelnemers van sportactiviteiten in buurtcentra.

Case Study: Buurtcentra In Beijum, Beijum, Groningen

Aniek Wichers
S2394731

Sociale Geografie en Planologie
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Begeleider: Gijs van Campenhout

Samenvatting

Sport speelt een belangrijke rol in het leven van vele mensen. Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar de creatie van sociaal kapitaal door sport tussen leden van sportverenigingen. Bij deze onderzoeken is de rol van buurtcentra buiten beschouwing gelaten. Buurtcentra zijn plekken waar mensen vanuit de hele buurt naar toe kunnen komen om deel te nemen aan activiteiten. Onder deze activiteiten vallen vaak ook sportactiviteiten. Dit onderzoek onderzoekt de rol van buurtcentra op de creatie van sociaal kapitaal tussen participanten van sportactiviteiten.

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt daarom ook als volgt:

In hoeverre wordt sociaal kapitaal gecreëerd tussen de participanten van sportactiviteiten in buurtcentra?

Er is getracht inzicht te verkrijgen in de creatie van sociaal kapitaal tussen de participanten van sportactiviteiten in buurtcentra met behulp van enquêtes. In totaal zijn er 54 enquêtes afgenomen onder de deelnemers van verschillende sportactiviteiten. Het onderzoek is uitgevoerd in de wijk Beijum bij de buurtvereniging Buurtcentra in Beijum te Groningen.

Door middel van vier indicatoren is sociaal kapitaal gemeten, namelijk 'sociale relaties', 'vertrouwen', 'collectieve acties en samenwerking' en 'informatie en communicatie'. Deze indicatoren richten zich op het in contact komen met mensen door middel van deelname aan sportactiviteiten. Doordat mensen met elkaar in contact komen kan er onderling vertrouwen ontstaan. Wanneer er contact en vertrouwen is ontstaan, kan hieruit ook 'collectieve acties en samenwerking' en 'informatie en communicatie' uit voortvloeien. Tevens is er gekeken of er door het meedoen van sportactiviteiten een 'imagined community' in de wijk ontstaat.

Vooraf de twee indicatoren sociale relaties en informatie en communicatie dragen positief bij aan de creatie van sociaal kapitaal tussen de deelnemers van de sportactiviteiten in de Buurtcentra in Beijum. Doordat mensen met elkaar in contact komen door de sportactiviteiten ontstaan er sociale relaties waartussen communicatie en informatieoverdracht plaatsvindt. De andere twee indicatoren vertrouwen en collectieve acties en samenwerking blijken minder bij te dragen aan de creatie van het sociaal kapitaal. Tevens blijkt er onder de deelnemers van de sportactiviteiten in de buurtcentra een gevoel van verbondenheid te zijn met andere inwoners van de wijk, wat resulteert in het ontstaan van een 'imagined community'.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
1.1.Aanleiding en doelstelling.....	4
1.2. Probleemstelling.....	5
1.3. Opbouw thesis.....	5
2. Theoretisch kader.....	6
2.1 Sport als sociaal hulpmiddel.....	6
2.2 Sociaal kapitaal.....	6
2.3 Sociale relaties.....	7
2.4 Vertrouwen.....	8
2.5 ‘Communicatie en informatie’ en ‘samenwerken en collectieve acties’.....	8
2.6 Sociaal kapitaal in sport: een omstreden concept.....	8
2.7 Imagined community.....	9
3. Conceptueel model.....	10
4. Methodologie.....	11
4.1 Enquêtes.....	11
4.2 Case en Dataverzameling.....	12
4.3. Ethische vraagstukken.....	13
4.4 Data analyse.....	13
4.5 Reflectie.....	13
5. Resultaten.....	14
5.1.1 Sociale relaties.....	14
5. 2. Vertrouwen.....	16
5.3. Collectieve acties en samenwerking, informatie en communicatie.....	177
5.4 ‘Imagined community’.....	19
6. Conclusie en discussie.....	20
Literatuurlijst.....	23
Bijlagen:.....	26
Bijlage 1. De enquêtevragen:.....	26

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en doelstelling

Tegenwoordig kom je overal sport tegen. In de publieke ruimte, op sportverenigingen, maar ook in de media (Veldboer et al., 2010). Veel mensen zijn betrokken bij sport en is sport vaak een belangrijk onderdeel van hun leven. Ook politici en beleidsmakers zien sport steeds vaker als middel om de volksgezondheid te verbeteren en sociale ontwikkelingen te stimuleren (Deelen et al., 2015). Sport is dus niet alleen een middel om de gezondheid van mensen te verbeteren, maar ook speelt sport een belangrijke rol op het sociale vlak. Sporten kan leiden tot sociale interactie en het in contact komen met andere bevolkingsgroepen. Ook kan het leiden tot meer gelijkheid, vreedzaamheid en sociaal kapitaal in de samenleving (Ettema, 2015). Sport brengt mensen met elkaar in contact en dit kan sociaal kapitaal creëren tussen deze mensen. Door deze creatie van sociaal kapitaal gaan mensen elkaar vertrouwen, wordt er informatie overgedragen en kan er samengewerkt worden (Coalter, 2007). Hoewel sport al jaren wordt gezien als een sociaal bindmiddel, wat gemeenschappen laat samenhangen, opbouwen of versterken, zijn sportwetenschappers sceptisch over het blindvertrouwen dat beleidsmakers hebben over de sociale voordelen van sport (Nicholson et al., 2014). Er is nog weinig onderzoek die de kracht die sport zou moeten hebben ondersteunt (Deelen et al., 2015). Door sport kunnen mensen dezelfde normen en waarden gaan delen en kan er vertrouwen ontstaan, ook kan er communicatie en informatieoverdracht plaats vinden (Putnam, 2000). De creatie van sociaal kapitaal tussen mensen kan leiden tot een 'imagined community', waarbij mensen het gevoel hebben verbonden te zijn met gemeenschap zonder iedereen uit de gemeenschap te kennen (Anderson, 1983). Door het sporten in een buurtcentrum kan dit worden versterkt, omdat deze mensen sporten binnen een gemeenschap, namelijk de wijk. Hoewel de creatie van sociaal kapitaal door sport in sportverenigingen al vaker is onderzocht (Seippel, 2005; Okayasu et al., 2010; Vermeulen & Verweel, 2009; Coalter, 2007; Walseth, 2008), heeft de rol van buurtcentra en sport nog weinig tot geen aandacht gekregen binnen de literatuur. Buurtcentra organiseren vaak (sport)activiteiten waar mensen uit de wijk aan mee kunnen doen. Tussen de mensen van deze activiteiten kan sociaal kapitaal gecreëerd worden. Hoewel er ook tussen mensen van andere activiteiten van buurtcentra sociaal kapitaal kan worden gecreëerd, wordt er in dit onderzoek alleen aandacht besteed aan de creatie van sociaal kapitaal tussen deelnemers door het meedoen aan sportactiviteiten van buurtcentra.

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de creatie van sociaal kapitaal tussen deelnemers van sportactiviteiten in buurtcentra. Er zal onderzocht worden in hoeverre er sociaal kapitaal wordt gecreëerd onder de participanten van sportactiviteiten die worden georganiseerd

door een buurtcentrum. Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn er vier deelvragen opgesteld, deze vragen zullen aan de hand van primaire data verzameld uit een enquête worden beantwoord.

1.2. Probleemstelling

Hoofdvraag:

In hoeverre wordt sociaal kapitaal gecreëerd tussen de deelnemers van sportactiviteiten van buurtcentra?

Deelvragen:

- In hoeverre dragen sportactiviteiten van een buurtcentrum bij aan de onderlinge contacten tussen mensen en houden deze contacten ook stand buiten de sportactiviteiten om?
- In hoeverre ontstaat er een onderling vertrouwen tussen de participanten door het meedoen aan sportactiviteiten van een buurtcentrum?
- In hoeverre ontstaat er informatie overdracht tijdens de sportactiviteiten en samenwerking buiten de sportactiviteiten tussen de participanten door het meedoen aan sportactiviteiten van een buurtcentrum?
- In hoeverre dragen sportactiviteiten georganiseerd door een buurtcentrum bij aan de wijk als een 'imagined community'?

1.3. Opbouw thesis

Deze bachelorthesis zal eerst in hoofdstuk twee relevante concepten en theorieën uiteenzetten die behoren bij de hoofdvragen. Hierin wordt sport als sociaal hulpmiddel, sociaal kapitaal en de creatie hiervan door middel van sport en 'imagined communities' belicht.

In hoofdstuk drie wordt het conceptueel model weergegeven, waaruit de relaties tussen de gebruikte concepten en begrippen in het onderzoek worden benadrukt.

Hoofdstuk vier zal een beschrijving geven van de methodologie die is gebruikt voor dit onderzoek.

Hoofdstuk vijf bevat de resultaten van het uitgevoerde onderzoek, waarna hoofdstuk zes een conclusie zal trekken over het uitgevoerde onderzoek en het onderzoek zal bediscussiëren.

2. Theoretisch kader

2.1 Sport als sociaal hulpmiddel

Sportclubs worden gezien als een van de belangrijkste ontmoetingsplaatsen van verschillende soorten mensen en groeperingen. Dit kunnen mensen met een andere etniciteit, economische achtergrond of opleiding zijn. Deze ontmoetingen zouden idealiter bijdragen aan menging en begrip voor elkaar. Sportorganisaties worden regelmatig aangewezen als instituties die ervoor zorgen dat normen en waarden worden overgedragen, sociaal gedrag wordt aangeleerd en waar socialisatie, van vooral jongeren, plaatsvindt wat ze een onderdeel van de samenleving maakt (Veldboer et al., 2010). Lid zijn van een sportorganisatie kan ook helpen bij het aanwakkeren van een gevoel van verbondenheid en het verminderen van sociale isolatie van mensen, vooral als deze activiteiten plaats vinden in een lokale gemeenschap (Spaaij, 2011). Tevens wordt sport gezien als een middel dat (jeugd) criminaliteit kan terugdringen, het gevoel van eigenwaarde en vertrouwen kan verhogen en sociale integratie en samenwerking kan versterken (Nicholson et al., 2014). Een voorbeeld hiervan is wanneer mensen lid worden van bijvoorbeeld een voetbalvereniging, ze hier in contact met anderen komen, waardoor ze tot een team behoren en niet worden buitengesloten. Dit kan leiden tot verhoging van eigenwaarde. Tevens leren ze hier het verschil tussen goed en slecht gedrag, wat kan leiden tot de vermindering van (jeugd) criminaliteit (Crabbe, 2000). Uit onderzoek van Caruso (2011) dat in Italië is uitgevoerd blijkt ook dat wanneer jongeren actief zijn in sport er minder jeugdcriminaliteit is.

2.2 Sociaal kapitaal

Sport kan worden gezien als een middel dat sociaal kapitaal kan aanwakkeren, omdat het mensen met elkaar in (fysiek) contact brengt (Vermeulen & Verweel, 2009). Het debat over het ontstaan van sociaal kapitaal komt voort uit drie belangrijke theoretici, namelijk Bourdieu, Coleman en Putnam (Coalter, 2007). Hoewel deze drie theoretici een verschillende kijk op de term hebben, welke voortkomt uit verschillende gedachtes over het karakter van de samenleving, refereert sociaal kapitaal in algemene zin naar sociale netwerken die gebaseerd zijn op sociale- en groepsnormen, die mensen in staat stellen om elkaar te vertrouwen, informatieoverdracht te leveren en met elkaar samen te werken (Putnam, 2000). Dit levert dan zowel op individueel niveau als op groepsniveau voordelen op (Coalter, 2007). Sociaal kapitaal wordt gerealiseerd door sociale interacties en relaties tussen actoren. Daarom kan sociaal kapitaal niet worden gezien als eigendom van een individu, maar zijn er altijd sociale contacten nodig waar tussen sociaal kapitaal kan worden gecreëerd. Wanneer deze sociale contacten tijd en moeite in elkaar stoppen, is de mogelijkheid groter dat er onderling sociaal kapitaal wordt gecreëerd (Spaaij & Westerbeek, 2010). Sociaal kapitaal is niet iets wat op een

bankrekening staat of iets wat tastbaar is. Het ontstaat tussen mensen die elkaar kennen of onderdeel van een groep zijn (Van der Zwaard, 2004). Het kan ontstaan wanneer mensen met elkaar in contact komt, dingen met elkaar gemeen hebben of er onderling vertrouwen is. De rol van sociaal kapitaal kan gevonden worden in het voorbeeld van Joodse diamanthandelaren in Antwerpen en in Brooklyn, New York. Doordat deze mensen culturele, religieuze en familiebanden delen is er vertrouwen ontstaan. Dit vertrouwen levert voordelen op voor beide partijen, want het zorgt ervoor dat ze onderling kunnen onderhandelen en de prijzen hierdoor laag kunnen houden (De Hart, 2013). Sociaal kapitaal kan ontstaan door de participatie in gezamenlijke activiteiten, zoals participatie in maatschappelijke organisaties, kerken, buurtverenigingen of sportclubs (Putnam, 2000). Het concept sociaal kapitaal is niet ontsnapt aan kritiek. Het zou een chaotisch concept zijn, wat is doordrongen met veel verschillende variabelen, benaderingen en toepassingen. Desalniettemin wordt sociaal kapitaal nog steeds gebruikt door onderzoekers in de zoektocht om te begrijpen hoe individuen, groepen en organisaties samen werken (Hoye et al., 2015). Met betrekking tot de rol van sport en de creatie van sociaal kapitaal heeft Seippel (2005) onderzoek gedaan in vrijwilligersportorganisaties, waarbij werd aangetoond dat deze sportorganisaties een belangrijke rol spelen in het bevorderen van sociale integratie van individuen. Okayasu et al., (2010) hebben onderzoek gedaan naar 'community sport clubs' in Japan, waaruit blijkt dat 'community sport clubs' beter zijn in het bevorderen van sociaal kapitaal dan traditionele sportclubs. Walseth (2008) concludeert in haar onderzoek dat het milieu van sportclubs belangrijk is bij de creatie van sociaal kapitaal. Bij deze onderzoeken naar sociaal kapitaal worden er verschillende benaderingen toegepast om het concept te meten. Hoewel dit per onderzoek verschilt, worden de volgende indicatoren gebruikt om sociaal kapitaal meetbaar te maken (1) sociale relaties, (2) vertrouwen, (3) collectieve acties en samenwerking, (4) informatie en communicatie (Grootaert, 2003) welke zijn gebaseerd op het werk van Putnam (2000).

2.3 Sociale relaties

In onderzoeken naar sociaal kapitaal worden sociale relaties als een middel gezien wat invloed kan hebben op individuen, organisaties, gemeenschappen en naties (Bourdieu, 1986; Putnam, 2000). Er is een algemene overeenkomst ontstaan dat sociale relaties centraal liggen aan de creatie van sociaal kapitaal (Hoye et al., 2015). Sociale relaties ontstaan door het contact hebben met mensen waardoor een persoon omringd is, dit kunnen familie en vrienden zijn, maar ook minder hechte relaties zoals burens, leden van een sportteam of collega's (Somerville, 2000). Wanneer een persoon lid is van een groep, ontstaan er tussen dit persoon en andere leden van een groep relaties door middel van interactie. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een online forum over games waar mensen

contact met elkaar hebben (Pelaprat & Brown, 2012), maar ook aan een voetbalteam waar leden van het team met elkaar in contact komen.

2.4 Vertrouwen

Een van de basiselementen van sociaal kapitaal is vertrouwen (Putnam, 2000). Vertrouwen kan omschreven worden als de verwachting, veronderstelling of overtuiging dat acties van een ander gunstig zullen zijn of in ieder geval niet schadelijk voor een persoon (Barrera, 2008). Vertrouwen kan ontstaan door het lidmaatschap in een vereniging. Dit kunnen kerken, vakbonden of sportverenigingen zijn (Van der Meulen, 2007). Door betrokken te zijn in een vereniging, komen mensen met elkaar in contact wat onderling vertrouwen kan creëren (Putnam, 2000). Ook blijkt dat mensen die deelnemen aan activiteiten in een gemeenschap meer vertrouwen en tolerantie creëren dan mensen die dit niet doen (Brown et al., 2014). De rol van sport wordt benadrukt als potentieel voor het versterken van vertrouwen en wederkerigheid. Dit zou komen doordat sportclubs of – activiteiten een groep mensen bij elkaar brengt (Long & Sanderson, 2001). Wanneer er onderling vertrouwen is ontstaan zullen mensen sneller om bijvoorbeeld hulp vragen of persoonlijke informatie met de ander delen (Brown et al., 2014).

2.5 ‘Communicatie en informatie’ en ‘samenwerken en collectieve acties’

Naast dat er sociale relaties en onderling vertrouwen ontstaat tussen mensen, kan er ook communicatie, informatieoverdracht, samenwerking en collectieve acties ontstaan (Putnam, 2000). Communicatie ontstaat wanneer twee of meerdere personen een gesprek met elkaar voeren. Door deze communicatie kan er informatie worden overgedragen. Een voorbeeld hiervan is, wanneer een persoon niet enorm geïnteresseerd in gebeurtenissen in de wereld, maar toch graag op de hoogte wil worden gehouden van belangrijke ontwikkelingen, dit persoon in plaats van een krant te lezen of het nieuws te kijken een kennis of vriend vraagt die het nieuws wel volgt, waardoor communicatie en informatieoverdracht ontstaat (Coleman, 1988). Samenwerken kan worden gezien als iets samen doen om een bepaald doel te bereiken. Dit kan zijn wanneer iemand moet verhuizen, dat er samen wordt gewerkt om de verhuizing plaats te laten vinden. Het kunnen ook recreatieve activiteiten zijn, waarbij het gezamenlijke doel is om het leuk te hebben (Raub et al., 2013).

2.6 Sociaal kapitaal in sport: een omstreden concept

Hoewel theoretici en beleidsmakers sport zien als een sociaal wondermiddel (Vermeulen & Verweel, 2009), is het creëren van sociaal kapitaal door middel van sport een omstreden onderwerp. Er is gebrek aan duidelijkheid over de vraag of sport daadwerkelijk kan bijdragen aan het creëren van sociaal kapitaal, dit komt vooral doordat het lastig te meten is in hoeverre sport een katalysator is

voor de creatie van een sociale relatie tussen personen. Tevens is er een gebrek aan kennis over hoe verschillende soorten sportverenigingen bijdragen aan het onderlinge vertrouwen van hun leden, participatie in de maatschappij en sociale verbondenheid (Nicholson et al., 2014). Sport zou negatief consequentie kunnen hebben, zowel voor degenen die de sport beoefenen als voor de maatschappij (Numerato & Baglioni, 2011). Numerato & Baglioni (2011) introduceren het concept 'the dark side' van sociaal kapitaal. Hiermee wordt bedoeld dat situaties waarin vertrouwen, sociale banden en gedeelde normen en waarden in het voordeel van bepaalde personen zijn, terwijl deze schadelijk kunnen zijn voor anderen. Dit komt zowel voor in de gehele samenleving als in de sport. De creatie van sociaal kapitaal binnen een bepaalde sportgroep kan leiden tot isolatie en uitsluiting van degenen die niet tot de sportcultuur behoren. Doordat mensen aan sport doen identificeren ze zich met een team, dorp of sociale groep die hun eigen normen en waarden kent. Tegelijkertijd verwijderen ze zichzelf van andere groepen en hun normen en waarden en treedt er een soort van wij versus zij effect op (Messner & Sabo, 1990). Een voorbeeld hiervan kan worden gevonden in het onderzoek van Skinner et al., (2008) waarin traditionele rugbyclubs een neiging hebben om spelers en supporters van dezelfde sociale achtergrond te accepteren en mensen die deze achtergrond niet hebben uit te sluiten van de rugbyclubs. Bij het kijken of een persoon tot dezelfde sociale achtergrond behoort wordt gekeken of mensen dezelfde opleiding, socio-economische achtergrond en etniciteit hebben. Behoor je hier niet toe, dan is het lastig om bij een rugby club te horen.

2.7 Imagined community

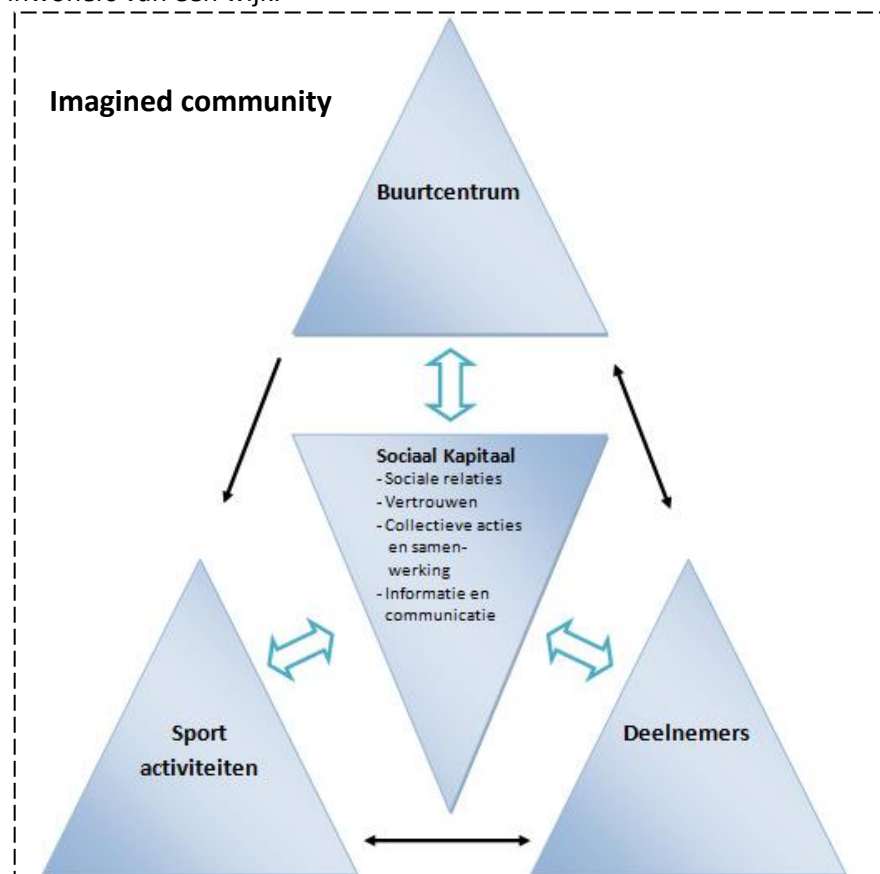
Door de creatie van sociaal kapitaal kan er ook een gevoel van verbondenheid met andere ontstaan. Dit kan zijn doordat er binnen een (sport)vereniging sociaal kapitaal ontstaat en mensen zich hierdoor verbonden gaan voelen met spelers van de vereniging of inwoners van een wijk of dorp waar deze vereniging zich bevindt (Messner & Sabo, 1990). Wanneer mensen lid zijn van een maatschappelijke vereniging kunnen ze inwoners in een wijk of regio ook meer gaan vertrouwen, daarom kan ook vertrouwen meespelen in het gevoel van verbondenheid met inwoners van een wijk of een regio die ze niet kennen (Van der Meulen, 2007). Tevens blijkt als er sociale relaties tussen mensen ontstaan, er ook 'imagined' sociale relaties kunnen ontstaan met anderen, doordat mensen meer kennis krijgen over hoe mensen zich gedragen en zich hierdoor meer verbonden kunnen gaan voelen met onbekende anderen (Quinn, 2010). Hierdoor kan er een 'imagined community' ontstaan. Een 'Imagined community' is een gemeenschap waarvan leden elkaar nooit allemaal persoonlijk kunnen kennen of contact met elkaar hebben, maar onderling toch binding voelen en zichzelf als onderdeel van die gemeenschap zien (Anderson, 1983). Een voorbeeld van een 'imagined community' zijn de Europees- en Wereldkampioenschappen voetbal. Tijdens deze evenementen, die live uit worden gezonden op de televisie, produceren Nederlanders een nationaal emotioneel gevoel

van medeleven. Heel Nederland kleurt oranje en er is een gevoel van saamhorigheid onder veel Nederlanders (Lechner, 2007). Er kan dus veronderstelt worden dat 'imagined communities' ontstaan doordat iets gemeenschappelijk wordt gedeeld onder een bepaalde groep mensen en dit een gevoel van binding geeft. Dit kan plaatsvinden onder een grote groep mensen, zoals op nationaal niveau, maar dit kan ook plaatsvinden onder een kleinere groep mensen, zoals mensen in een wijk. Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat door het meedoen aan activiteiten in een buurt(centrum), mensen zich meer verbonden kunnen gaan voelen met andere mensen in de wijk en hier ook een soort van 'imagined community' ontstaat.

Sportclubs kunnen worden gezien als een 'community resource', bijvoorbeeld door te fungeren als hub voor sociale netwerken, het genereren van informatie en het bevorderen van onderling vertrouwen, dus als plek waar inclusie en creatie van sociaal kapitaal kan plaatsvinden (Dashper & Fletcher, 2013). Niet alleen sportclubs kunnen worden gezien als een 'community resource', ook buurtcentra kunnen worden gezien als zo'n plek. Buurtcentra bieden vaak een breed spectrum van activiteiten aan, waaronder culturele activiteiten vallen, zoals het zingen van liederen in koren en het maken van schilderijen of andere kunstwerken. Ook bieden buurtcentra vaak sportactiviteiten aan waar mensen van alle leeftijden aan mee kunnen doen en waarbij het niet uitmaakt hoe goed je bent (Okayasu et al., 2010). In buurtcentra komen allerlei inwoners uit de wijk tezamen en doen hier allerlei activiteiten met elkaar, waaronder sportactiviteiten. Door deze interactie met elkaar kan sociaal kapitaal worden gecreëerd door de inwoners van een wijk.

3. Conceptueel model

In figuur 1 wordt het conceptueel model weergegeven. In dit model wordt de relatie tussen de hoofdvraag en het theoretisch kader weergegeven. De buurtvereniging organiseert de sportactiviteiten, de deelnemers doen mee aan deze sportactiviteiten en door het meedoen aan de sportactiviteiten komen de deelnemers met elkaar in contact. De deelnemers gaan naar het buurtcentrum en dankzij

Figuur 1: Conceptueel model

het buurtcentrum is er een plaats waar de deelnemers heen kunnen gaan om te sporten.

Er kan sociaal kapitaal ontstaan tussen deelnemers door het meedoen aan sportactiviteiten van sportactiviteiten van een buurtcentrum. Al deze drie factoren hebben invloed op de creatie van sociaal kapitaal en daarom is er voor gekozen het concept sociaal kapitaal in het middelpunt te plaatsen.

4. Methodologie

4.1 Enquêtes

De data voor dit onderzoek is verzameld met behulp van enquêtes. Met enquêtes kun je informatie verzamelen die niet beschikbaar is in al bestaande bronnen. Tevens zijn enquêtes een geschikte manier om informatie over sociale kwesties te verkrijgen (McLafferty, 2010 in Clifford et al., 2010). Het onderzoek heeft als doel iets algemeen te kunnen zeggen over de creatie van sociaal kapitaal door het deelnemen in sportactiviteiten van buurtcentra, daarom is er gebruik gemaakt van enquêtes, omdat individuele verhalen voor dit onderzoek niet relevant zijn.

De eerste paar vragen van de enquête zijn op persoonlijkheidskenmerken van de respondent. De vragen die volgen zijn gericht op het verkrijgen van informatie over de creatie van sociaal kapitaal door middel van participatie aan de sportactiviteiten van het buurtcentrum.

De enquête bevat voornamelijk gesloten vragen. De keuze voor gesloten vragen is gemaakt, omdat het voor respondenten makkelijker is om een enquête met gesloten vragen in te vullen en de data hierdoor makkelijker te interpreteren is (McLafferty, 2010 in Clifford e.a., 2010).

Zoals eerder aangegeven in het theoretisch kader kan sociaal kapitaal worden onderscheiden in verschillende categorieën om het begrip meetbaar te maken. Deze categorieën zijn: (1) sociale relaties, (2) vertrouwen, (3) collectieve acties en samenwerking, (4) informatie en communicatie. (Grootaert, 2003). In de enquête zullen vragen worden gesteld die gebaseerd zijn op deze categorieën. Tevens zullen er vragen gesteld worden die gericht zijn op de creatie van een 'imagined community' in de wijk. De vragen die gericht zijn op het creëren van sociaal kapitaal onder de participanten van de sportactiviteiten van het buurtcentrum zijn opgesteld volgens de Likert schaal. Bij elk van deze vragen heeft de respondent keuze uit vijf opties, waarbij de eerste optie en de laatste optie de extreme opties zijn (Robbinson, 1998). Door deze schaal toe te passen hebben respondenten een keuze vrijheid, maar respondenten die geen directe mening hebben over een bepaald onderwerp worden op deze manier toch gemotiveerd om er over na te denken en te kiezen (McLafferty, 2010 in Clifford e.a., 2010). De keuzemogelijkheden variëren van helemaal mee oneens,

gedeeltelijk mee oneens, niet mee een/niet mee oneens, gedeeltelijk mee eens en helemaal mee eens

4.2 Case en Dataverzameling

De enquêtes zijn verspreid onder deelnemers van sportactiviteiten van de buurtvereniging 'Buurtcentra in Beijum' in de wijk Beijum te Groningen. 'Buurtcentra in Beijum' bestaat uit twee buurtcentra die gevestigd zijn in Beijum. Dit zijn buurtcentrum de Heerdenhoes en buurtcentrum de Kleihorn. De locaties van deze twee buurtcentra zijn te vinden

in figuur 2. De buurtvereniging 'Buurtcentra in Beijum' is een vereniging, die twee buurtcentra in Beijum hebben. Deze twee buurtcentra worden beide gebruikt voor verschillende activiteiten van 'Buurtcentra in Beijum'. 'Buurtcentra in Beijum' is de overkoepelende organisatie voor deze buurtcentra. Het hangt van de activiteit af, naar welk buurtcentrum deelnemers gaan.

Daarom is er ook geen onderscheid

gemaakt tussen de beide buurtcentra, omdat deelnemers van sportactiviteiten in beide buurtcentra kunnen komen. Voor deze wijk is gekozen, omdat er een divers aanbod aan sportactiviteiten is.

Hierdoor kon er een goed beeld worden verkregen van de creatie van sociaal kapitaal, doordat er

door het diverse aanbod van sportactiviteiten ook een diverse groep deelnemers aan deze

activiteiten meedoet. De enquêtes zijn fysiek verspreid en zijn uitgedeeld onder de participanten van verschillende sportactiviteiten in de buurtcentra in Beijum. De keuze om de enquêtes fysiek uit te delen tijdens de sportactiviteiten is genomen, omdat de kans op respons zo wordt verhoogd.

Het uitdelen van de enquêtes heeft plaatsgevonden na afloop van de sportactiviteiten. Aan het begin

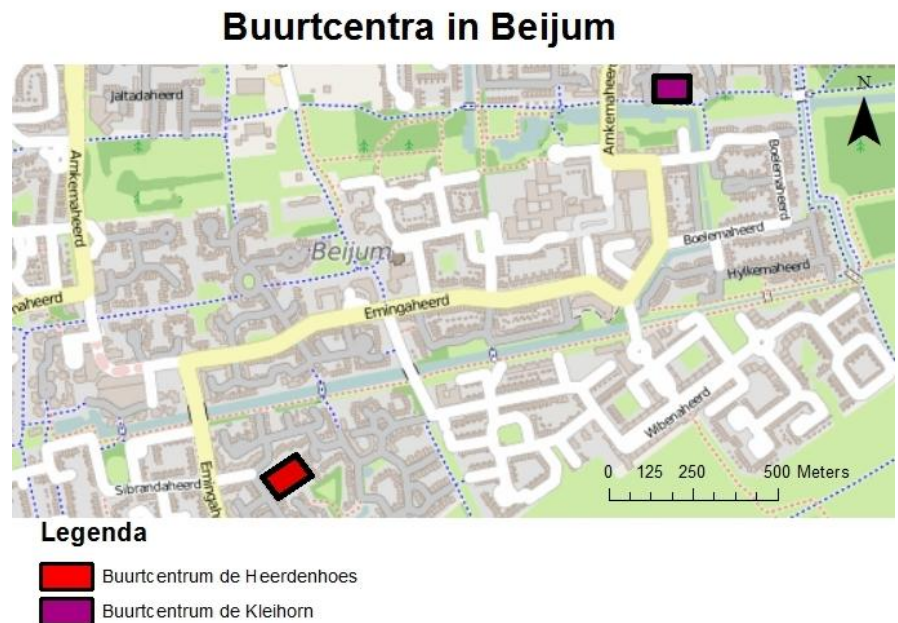
van de sportactiviteit is een introductie gegeven over de enquête en is gevraagd aan de deelnemers

of ze deze aan het einde van de sportactiviteit in zouden willen vullen. Aan het einde van de

sportactiviteit werden de enquêtes uitgedeeld en ingevuld. Er is gekozen om de enquête aan het

einde van de sportactiviteit in te laten vullen, zodat de respondenten genoeg tijd zouden krijgen om

de enquête in te vullen en de sportactiviteit hier geen hinder van zou ondervinden. De enquêtes zijn

Figuur 2: locaties van de buurtcentra in Beijum waar de enquêtes zijn verspreid.

uitgedeeld van 11 mei tot en met 22 mei 2015 tijdens verschillende sportactiviteiten, waaronder: gymnastiek voor 50+, yoga, pilates, bewegen op muziek en tafeltennis.

4.3. Ethische vraagstukken

In de introductie van de enquête is vermeld dat de enquête anoniem is, dat de gegevens vertrouwelijk worden behandeld en dat de gegevens alleen worden gebruikt voor het doeleinden van deze bachelorthesis. Verder is er voor gekozen alleen naar sportactiviteiten te gaan waar mensen boven de 18 jaar aan meedoen, zodat er hier geen probleem ontstaat met het enquêteren van minderjarigen en dat er geen toestemming hoeft worden gevraagd aan ouders of verzorgers.

4.4 Data analyse

In totaal zijn er 54 respondenten die de enquête in hebben gevuld. Hiervan is het grootste gedeelte vrouw, namelijk 87 procent. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 55 jaar. Aan de hand van het geboortjaar zijn leeftijdsgroepen opgesteld, waaruit blijkt dat de meeste respondenten vallen in de leeftijdsgroep van 60 tot 69 jaar, namelijk 29,6 procent van de respondenten. Van de respondenten doet 37 procent meerdere keren per week mee aan sportactiviteiten die worden gegeven in de buurtcentra en verder doet 40,7 procent van de respondenten mee aan andere activiteiten die worden gegeven in de buurtcentra.

4.5 Reflectie

De dataverzameling heeft plaatsgevonden van 11 mei tot en met 22 mei. De bedoeling was om in de week van 4 mei met de dataverzameling te beginnen, maar omdat het toen meivakantie was, waren de buurtcentra gesloten. In de weken waarin de dataverzameling heeft plaatsgevonden had alsnog een groot gedeelte van de scholen meivakantie en werd mij verteld dat er hierdoor minder participanten aan de sportactiviteiten meededen dan normaal. Hierdoor is er geen mogelijkheid geweest deze mensen ook te enquêteren, waardoor de steekproef misschien minder representatief is geworden.

In het buurtcentra worden meerdere activiteiten worden gegeven. Mensen die deelnemen aan sportactiviteiten kunnen ook aan andere activiteiten mee doen, en hierdoor kan het lastig zijn om de vragen van de enquête over sportactiviteiten los te zien van eventuele andere activiteiten. De enquêtes zijn verspreid aan het einde van de sportactiviteiten, zodat de respondenten nog wel in de sfeer van de sportactiviteit zaten en het hierdoor waarschijnlijker is dat ze de vragenlijst ook associeerden met de sportactiviteit dan met een eventuele andere activiteit.

Achteraf bleek er een variabele te missen die sociaal kapitaal als geheel vertegenwoordigde, zodat het niet mogelijk is te kijken welke indicator het sterkste bij heeft bijgedragen aan sociaal kapitaal. Er kan nu alleen wat gezegd worden over de indicatoren apart.

5. Resultaten

5.1.1 Sociale relaties

De eerste indicatiefactor van sociaal kapitaal die in dit onderzoek is gebruikt is sociale relaties. In figuur 3 zijn relevante vragen met betrekking tot sociale relaties te zien en hoe de respondenten van de steekproef deze vragen beantwoord hebben.

Figuur 3: Uitkomsten van relevante vragen die betrekking hebben tot de indicator sociale relaties.

<i>Door het meedoen aan de sportactiviteiten van het buurtcentrum.... (N=54)</i>					
Variabele	--	-	0	+	++
Kom ik in contact met meer mensen	1.9%	5.6%	1,9%	40,7%	<u>50%</u>
Heb ik vrienden gemaakt	18,5%	18,5%	16,7%	<u>31,5%</u>	14,8%
Heb ik ook contact met mensen buiten sportactiviteit om	9,3%	18,5%	22,3%	<u>35,2%</u>	14,8%
Voel ik me verbonden met mensen die meedoen aan de activiteit	5,6%	9,3%	9,3%	<u>46,3%</u>	29,6%

Aan de hand van figuur 3 blijkt dat de respondenten over het algemeen positief hebben geantwoord op de vragen die relevant zijn voor de indicator sociale relaties. Zo heeft 90,7 procent van de respondenten positief geantwoord op de vraag of ze met meer mensen in contact komen. Tevens geeft 75,9 procent van de respondenten aan zich verbonden te voelen met de mensen die meedoen aan de sportactiviteiten. Hieruit kan worden opgemaakt dat er door het participeren in sportactiviteiten van de buurtcentra in Beijum sociale relaties worden opgebouwd tussen de deelnemers. Niet alleen blijft dit bij oppervlakkige sociale relaties, want 46,3 procent van de respondenten antwoord positief op de vraag of ze vrienden hebben gemaakt door het meedoen aan de sportactiviteiten van het buurtcentrum. Daarnaast geeft 50 procent van de respondenten aan contact te hebben met deze mensen buiten de sportactiviteiten om. Ook Putnam (2000) en Hoyer et al., (2015) vermelden in hun onderzoek dat sport invloed kan hebben op de creatie van sociale relaties.

Van mensen die vaker per week meedoen aan de sportactiviteiten is het waarschijnlijker dat zij ook meer met sociale relaties te maken krijgen, omdat ze vaker in contact komen met andere mensen en er hierdoor meer sociale relaties kunnen ontstaan (Hoye et al., 2015) . Om te onderzoeken wat de invloed is van het vaker meedoen aan sportactiviteiten en het ontstaan van sociale relaties, is er gekeken naar de relatie tussen de variabele ‘hoeveelheid sportactiviteiten per week’ en de variabelen ‘contact meer mensen’, ‘vrienden gemaakt’, ‘contact mensen buiten sportactiviteiten’ en ‘verbonden met deelnemers’. Om dit verband te kunnen onderzoeken is er gebruik gemaakt van een enkelvoudige lineaire regressie. Door een lineaire regressie uit te voeren kan er worden gekeken of er een (lineair) verband is tussen X (de onafhankelijke variabele) en Y (de afhankelijke variabele) en welke richting dit verband heeft (Norušis, 2006). Hierbij is ‘hoeveelheid sportactiviteiten per week’ de onafhankelijke variabele en de overige variabelen zijn de afhankelijke variabelen. Hoewel het hier om ordinale variabelen gaat, kunnen deze in sommige gevallen ook geïnterpreteerd worden als interval variabelen, omdat er telkens dezelfde hoeveelheid tussen zit (Allen & Seaman, 2007).

Figuur 4: Uitkomsten enkelvoudige lineaire regressie.

Variabele	Contact meer mensen	Vrienden gemaakt	Contact mensen buiten sportactiviteit	Verbonden met andere deelnemers
Significantie	0,591	0,031	0,941	0,325
B	X	0,100	X	X

De nulhypothese bij een enkelvoudige lineaire regressie luidt als volgt: ‘Er is geen verband tussen de variabele ‘hoeveelheid sportactiviteiten per week’ en de eerder genoemde andere variabelen. Bij deze toets is het standaard significantieniveau van 5% (0,05) gebruikt. Van dit significantieniveau uitgaande komt er voor de variabele ‘vrienden gemaakt’ een significante uitkomst uit, namelijk 0,031. Voor deze variabele kan de nulhypothese worden verworpen en kan worden geconcludeerd dat voor deze variabele er een verband is tussen de hoeveelheid sportactiviteiten en de variabele ‘vrienden gemaakt’. De B waarde zegt iets over de sterkte en richting van een verband. In dit geval is de B waarde 0,100. Dit wil zeggen dat het een zwak positief verband is (Norušis, 2006). Hieruit kan worden opgemaakt dat deelnemers die meerdere keren per week meedoen aan de sportactiviteiten meer vrienden maken. Dit zou kunnen komen doordat de deelnemers elkaar vaker per week zien en er tussen de deelnemers sterkere sociale relaties ontstaan en hieruit vriendschap voortvloeit. Ook

Hruschka (2010) beargumenteert dat er eerder vriendschap zal ontstaan wanneer mensen vaker en intensiever contact met elkaar hebben.

Er kan worden geconcludeerd dat er bij de variabelen 'contact meer mensen', 'contact mensen buiten sportactiviteit' en 'verbonden andere deelnemers' er geen significante uitkomst is en de nulhypothese aangenomen moet worden voor deze variabelen. De B waarde voor deze variabelen is niet van toepassing, omdat er geen significante uitkomst is. Het blijkt niet uit te maken of de deelnemers één of meerdere keren per week meedoen aan sportactiviteiten van het buurtcentra met betrekking tot het contact hebben van meer mensen, contact hebben met deelnemers buiten de sportactiviteiten om en zich verbonden voelen met andere deelnemers. Dit zou kunnen komen doordat deelnemers die één keer per week meedoen aan sportactiviteiten ook in contact komen met meer mensen en zich hierdoor ook verbonden voelen met de andere deelnemers.

5. 2. Vertrouwen

Vertrouwen is een andere indicator van sociaal kapitaal. In de enquête is dan ook een vraag opgesteld die gericht is op de creatie van vertrouwen onder de deelnemers van de sportactiviteiten.

Figuur 5: Resultaten van de vraag in hoeverre er vertrouwen ontstaat tussen de deelnemers van de sportactiviteiten. (N=52)

Variabele	--	-	0	+	++
Vertrouwen deelnemers	5,6%	13,0%	<u>35,2%</u>	<u>35,2%</u>	7,4%

Zoals in figuur 5 aangegeven is, geven de meeste respondenten aan neutraal of het eens te zijn met de stelling 'door het meedoen aan de sportactiviteiten van het buurtcentrum vertrouw ik de deelnemers meer'. Van de respondenten reageert 42,6 procent positief op deze vraag en 18,6 procent negatief. De overige 35,2 procent geeft aan het hier niet mee eens en niet mee oneens te zijn. Hieruit komt naar voren dat er wel vertrouwen wordt gecreëerd, maar dat dit niet voor alle respondenten geldt. Volgens Long & Sanderson (2001) wordt er door sport vertrouwen gecreëerd, echter blijkt dit voor de sportactiviteiten van het buurtcentra maar gedeeltelijk zo te zijn.

Uit onderzoek van Brown et al., (2014) is gebleken dat mensen die naast sportactiviteiten ook nog andere activiteiten binnen een gemeenschap doen meer onderling vertrouwen genereren dan

mensen die alleen meedoen aan sportactiviteiten. Tevens blijkt uit het onderzoek van Brown et al., (2014) dat er geen verband bestaat tussen de creatie van vertrouwen en leeftijd. Om te onderzoeken of er een relatie bestaat tussen de variabelen ‘meedoen aan andere activiteiten van het buurtcentrum’ en ‘leeftijd’ en de variabele ‘vertrouwen van deelnemers’ zal een Chi-Kwadraat toets worden uitgevoerd. De Chi-Kwadraat toets is een geschikte toets om relaties tussen twee variabelen te onderzoeken die nominaal of ordinaal zijn. (Norušis, 2006). De categorieën van de variabelen worden samengevoegd tot drie categorieën zodat er voldaan kan worden aan de voorwaarden van de Chi-Kwadraat toets. Om de variabele ‘leeftijd’ te kunnen onderzoeken, is deze variabele onderverdeeld in twee categorieën namelijk, een categorie tot 50 jaar en een categorie vijftig jaar en ouder.

Figuur 6: De uitkomsten van de Chi-Kwadraat toets.

Variabele	Vertrouwen deelnemers en andere activiteiten	Vertrouwen en leeftijd
Pearson Chi-Kwadraat, Asymp.Sig(2-sided)	0,565	0,320

De nulhypothese voor deze toets luidt: er is geen verband tussen het vertrouwen dat deelnemers van sportactiviteiten hebben in de andere deelnemers en de variabelen ‘meedoen andere activiteiten’ en ‘leeftijd’. Ook hierbij geldt het significantieniveau van 0,05. Hier van uitgaande kan de nulhypothese niet worden verworpen en moet deze worden aangenomen. Er blijkt dus geen verschil te zijn tussen deelnemers die ook meedoen aan andere activiteiten van het buurtcentra en het vertrouwen wat er onderling ontstaat en leeftijd en het onderling vertrouwen wat er ontstaat. Hoewel er uit het onderzoek van Brown et al., (2014) blijkt dat er meer vertrouwen wordt gegenereerd als mensen ook andere activiteiten naast sportactiviteiten doen, blijkt dit voor de deelnemers van de sportactiviteiten in de buurtcentra in Beijum niet het geval te zijn. Het gegeven dat er geen verband bestaat tussen vertrouwen en leeftijd komt wel overeen met het onderzoek van Brown et al., (2014).

5.3. Collectieve acties en samenwerking, informatie en communicatie

Volgens Grootaert (2003) zijn collectieve acties, samenwerking, informatie en communicatie een belangrijk onderdeel van sociaal kapitaal. In figuur 7 zijn de uitkomsten van de relevante vragen over deze indicatoren te vinden.

Figuur 7: Uitkomsten van relevante vragen die betrekking hebben tot de indicatoren collectieve acties en samenwerking, informatie en communicatie. N=54

Variabele	--	-	0	+	++
Doe ik activiteiten samen met mensen die ik hier ontmoet	<u>25,9%</u>	22,2%	16,7%	16,7%	18,5%
Meer informatie over wijk	11,1%	11,1%	16,7%	<u>46,3%</u>	11,1%
Meer informatie wereld	18,5%	13,0%	37,1%	<u>25,9%</u>	3,7%

Uit de resultaten uit figuur 7 blijkt dat het grootste gedeelte van de respondenten negatief antwoord geeft op de vraag of ze ook activiteiten buiten de sportactiviteiten om samen doen, namelijk 48,1 procent. Dit zou kunnen komen doordat de deelnemers van de sportactiviteiten niet de behoefte hebben om buiten de sportactiviteiten dingen samen te ondernemen. Dit komt ook naar voren in de laatste vraag van de enquête waar gevraagd werd naar de voornaamste reden van het meedoen aan sportactiviteiten. Hieruit blijkt dat er vooral meegedaan wordt aan de sportactiviteit, omdat de sportactiviteit in het buurtcentrum leuk gevonden wordt of zodat de conditie op peil kan worden gehouden. Slecht 3,7 procent van de respondenten geeft aan mee te doen aan de sportactiviteiten om met meer mensen in contact te komen. Dit komt overeen met Elling (2004), die aangeeft dat er vooral tijdens sportactiviteiten contact ontstaat tussen mensen, maar dat er hierbuiten weinig contact wordt gehouden en gezamenlijke activiteiten worden ondernomen.

Tevens blijkt uit de resultaten dat de grootste groep van de respondenten aangeeft meer informatie te krijgen over de wijk door het meedoen aan de sportactiviteiten. Op de vraag of de respondenten ook meer informatie over de wereld krijgen reageert de grootste groep respondenten neutraal. Hieruit kan worden opgemaakt dat er wel degelijk informatie overdracht is tussen de deelnemers van de sportactiviteiten, maar dat dit vooral gaat over informatie over de wijk. Dat er vooral informatie over de wijk wordt overgedragen kan worden veroorzaakt door het feit dat de buurtcentra zich in een wijk bevinden en dat de respondenten allemaal in deze wijk wonen. De wijk is een gemeenschappelijke factor van de deelnemers en daarom zal er meer informatie verspreid worden

over de wijk. Door communicatie en informatie overdracht kunnen de sociale relaties versterken tussen deelnemers van sportactiviteiten (Hoye et al., 2015). Tevens kan communicatie en informatie overdracht bijdragen aan de creatie van vertrouwen, doordat er zowel algemene informatie als persoonlijke informatie kan worden overgedragen (Brown et al., 2014).

5.4 'Imagined community'

Door te vragen welk cijfer op basis van 1 tot 10, waarbij 1 laag is en 10 hoog is, respondenten geven aan het gevoel van verbondenheid met de mensen die in de wijk wonen kan worden gekeken in welke mate er een 'imagined community' is door het meedoen aan de sportactiviteiten van de buurtcentra. Het gemiddelde cijfer wat de respondenten aan het gevoel van verbondenheid met mensen in de wijk hebben gegeven is een 6,1 en het meest voorkomende cijfer uit de steekproef is een 7. Het gemiddelde cijfer wat de respondenten aan het gevoel van verbondenheid met mensen van de sportactiviteit hebben gegeven is een 6,9. De deelnemers van de sportactiviteiten bij de buurtcentra in Beijum voelen zich dus meer verbonden met de deelnemers van de sportactiviteiten dan met de wijkbewoners. Dat het gemiddelde cijfer voor verbondenheid met de deelnemers hoger is valt te verklaren aan de hand van het gegeven dat de deelnemers elkaar onderling kennen en contact met elkaar hebben en ze zich hierdoor onderling meer verbonden voelen dan met de wijkbewoners. Hoewel dit het geval is, is het gemiddelde wat de respondenten geven aan het gevoel van verbondenheid toch een voldoende. De deelnemers van de sportactiviteiten geven aan zich verbonden te voelen met de inwoners van de wijk Beijum, terwijl ze deze inwoners niet allemaal kennen. Dit is het kenmerk van een 'imagined community' (Anderson, 1983). Er blijkt dus een 'imagined community' op wijk niveau te ontstaan.

Door een één factor variantieanalyse uit te voeren kan er gekeken worden of er verschil is tussen de mate waarin een respondent aangeeft het oneens, neutraal of mee eens te zijn met een vraag en het cijfer wat de respondent geeft aan het gevoel van verbondenheid met de inwoners van de wijk (Norušis, 2006). Voor deze toets zijn de categorieën helemaal mee oneens en mee oneens samengevoegd tot de categorie mee oneens en zijn de categorieën mee eens en helemaal mee eens samengevoegd tot de categorie mee eens. Dit is gedaan om de aantal groepen waartussen vergeleken wordt te verminderen. De nulhypothese voor deze toets luidt: er is geen verschil tussen de waardering van de onafhankelijke variabelen 'contact meer mensen', 'vertrouwen andere deelnemers', 'activiteiten buiten sportactiviteit' en 'informatie over wijk' en de afhankelijke variabele 'hoogte cijfer gevoel verbondenheid inwoners wijk'. Deze variabelen zijn gekozen, omdat elk van deze variabele een indicator voor sociaal kapitaal vertegenwoordigen.

Figuur 8: Uitkomsten één factor variantieanalyse

<i>Meedoen sportactiviteiten en verbondenheid inwoners wijk</i>				
Variabele	Contact met meer mensen	Vertrouwen andere deelnemers	Activiteiten buiten sportactiviteit	Informatie over de wijk
Één factor variantieanalyse: Tussen groepen Sign.	0,005	0,091	0,599	0,486

Uitgaande van een significantie niveau van 5% (0,05) blijkt dat alleen voor de variabele ‘contact meer mensen’ de nulhypothese kan worden verworpen en dat er voor deze variabele wel verschil blijkt te zijn tussen de groepen oneens, neutraal en mee eens en de hoogte van het cijfer dat is gegeven aan het gevoel van verbondenheid met de inwoners van de wijk. De andere variabelen hebben geen significante uitkomst en hiervoor moet de nulhypothese aangenomen worden. Hieruit kan worden opgemaakt dat vooral de indicator sociale relaties invloed heeft op hoe verbonden de deelnemers zich voelen met andere mensen in de wijk. Quinn (2010) beargumenteerd dat wanneer er sociale relaties ontstaan tussen mensen er ook ‘imagined’ netwerken kunnen ontstaan met onbekenden mensen. Door de sociale relaties leren mensen elkaar kennen en krijgen ze kennis van gedragingen, waardoor er een generaliseert beeld kan ontstaan van anderen. Voor het buurtcentra zou dit ook zo kunnen zijn, doordat deze mensen in contact komen met mensen van de sportactiviteiten, er ook verbeelde sociale relaties kunnen ontstaan met andere mensen in de wijk en ze zich hierdoor verbonden gaan voelen.

6. Conclusie en discussie

Sport wordt gezien als een sociaal bindmiddel en een middel wat sociaal kapitaal kan aanwakkeren (Vermeulen & Verweel, 2009). Hoewel sport vooral door beleidsmakers en theoretici wordt gezien als maatschappelijk bindmiddel, wordt hier vaak kritisch op gereageerd. In deze discussie wordt aangegeven dat er te weinig onderzoek is dat laat zien dat er daadwerkelijk sociaal kapitaal wordt gecreëerd door sport (Nicholson et al., 2014). Deze onderzoeken zijn vooral gedaan bij reguliere sportverenigingen en daarom is de rol van buurtcentra en sport verder uitgelicht.

Aan de hand van vier indicatoren is sociaal kapitaal gemeten namelijk ‘sociale relaties’, ‘vertrouwen’, ‘collectieve acties en samenwerking’ en ‘communicatie en informatie’. Tevens is er gekeken hoe deze indicatoren invloed hebben op de creatie van een ‘imagined community’. Voor de buurtcentra in

Beijum blijkt dat er door het meedoen aan sportactiviteiten in de buurtcentra sociale relaties ontstaan tussen de deelnemers. De respondenten geven aan dat ze met meer mensen in contact komen, vrienden hebben gemaakt en zich verbonden voelen met deelnemers. Ook blijkt dat wanneer mensen vaker per week deelnemen aan sportactiviteiten er meer vrienden worden gemaakt. Dit komt overeen met de uitkomsten van het onderzoek van Hoye et al., (2015).

Ten tweede blijkt dat er vertrouwen wordt gecreëerd tussen een groot deel van de deelnemers van de sportactiviteiten, maar dat dit niet voor iedereen geldt. Overigens blijkt er geen verband te bestaan tussen deelnemers die ook mee doen aan andere activiteiten van de buurtcentra en vertrouwen, dit in tegenstelling tot het onderzoek van Brown et al., (2014) waar er wel een verband bestaat tussen vertrouwen en het meedoen aan andere activiteiten dan sport in de gemeenschap. Er blijkt ook geen verband te zijn tussen leeftijd en vertrouwen, wat overeenkomt met het onderzoek van Brown et al., (2014).

Tevens blijkt dat er communicatie tussen de deelnemers plaatsvindt en dat hierdoor informatie wordt overgedragen. Dit is vooral informatie die gaat over dingen die de deelnemers bezig houden en dingen die er spelen in de wijk. Hoewel er wel communicatie en informatie overdracht plaatsvindt tussen deelnemers, vinden er weinig collectieve acties en samenwerking plaats. Buiten de sportactiviteiten om doen de deelnemers nauwelijks activiteiten met elkaar. Elling (2004) geeft dit ook aan in haar onderzoek, waar ook blijkt dat sporters nauwelijks contact buiten de sportactiviteit om hebben.

De deelnemers van de sportactiviteiten in buurtcentra Beijum geven aan zich verbonden met de andere inwoners van de wijk Beijum. Hieruit kan worden opgemaakt dat er onder de deelnemers van de sportactiviteiten in buurtcentra Beijum een 'imagined community' is ontstaan. Vooral de indicator sociale relaties speelt een rol in het zich verbonden voelen met andere inwoners van de wijk.

Voor de deelnemers van sportactiviteiten in de buurtcentra in Beijum kan worden gesteld dat er vooral op het gebied van 'sociale relaties' en 'informatie en communicatie' al grotendeels sociaal kapitaal wordt gecreëerd. Uit dit onderzoek blijkt dat er nog weinig collectieve acties en samenwerking plaatsvindt en deze indicator minder invloed heeft op het sociaal kapitaal wat wordt gecreëerd. Ook speelt de indicator vertrouwen een minder grote rol. Hieruit kan worden opgemaakt dat er beginnend sociaal kapitaal wordt gecreëerd tussen de deelnemers van de sportactiviteiten in de buurtcentra in Beijum, maar dat dit nog niet optimaal is en eventueel sterker kan worden door meer tijd en moeite in elkaar te stoppen (Spaaij & Westerbeek, 2010). De uitkomst van dit onderzoek komt overeen met de sceptische onderzoekers, die aangeven dat het lastig te meten is in

hoeverre sport een katalysator is voor de creatie van sociaal kapitaal tussen personen (Nicholson et al., 2014).

Discussie

De beperkingen van dit onderzoek zijn tevens punten waar verder onderzoek op in zou kunnen gaan. Hoewel er beginnend sociaal kapitaal ontstaat tussen de deelnemers van de sportactiviteiten in Beijum, zal dit voor andere buurtcentra in het land weer anders kunnen zijn. De steekproef bestond voornamelijk uit vrouwen, waardoor er niks gezegd kon worden over het verschil tussen man en vrouw en de invloed op de verschillende indicatoren. Uit Okayasu (2010) blijkt dat er verschil is tussen man en vrouw en de creatie van sociaal kapitaal. Ook is de leeftijd van de respondenten relatief hoog, waardoor er geen vergelijking kan worden gemaakt tussen jongeren en ouderen, volgens Okayasu (2010) blijkt hier ook een verschil tussen te zitten. De respondenten hebben allemaal de Nederlandse etniciteit, waardoor er ook niks gezegd kan worden over het verschil tussen etniciteit en de indicatoren. In eventueel verder onderzoek zouden dit interessante toevoegingen kunnen zijn.

De indicatoren om sociaal kapitaal te meten voor dit onderzoek zijn sociale relaties, vertrouwen, collectieve acties en samenwerking en informatie en communicatie (Grootaert, 2003). Deze zijn gekozen, omdat deze indicatoren samen een goed beeld kunnen geven van de creatie van sociaal kapitaal. De keuze voor de indicatoren voor sociaal kapitaal is per onderzoek anders en misschien als deze indicatoren anders waren geweest, was de uitkomst van dit onderzoek ook anders geweest. Eventueel zou in verder onderzoek naar sportactiviteiten in buurtcentra andere indicatoren gebruikt kunnen worden.

Literatuurlijst

- Allen, I.E. & Seaman, C.A. (2007). Likert Scales and Data Analyses. *Quality Progress*, 9(7): 1-3.
- Anderson, B. (1983). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Londen: Verso.
- Barrera, D. (2008). The Social Mechanisms of Trust. *Sociologica*, 2: 1-32.
- Bourdieu P (1986) The forms of capital. In Richardson J (Red.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241–258). New York: Greenwood
- Brown, K.M. & Hoye, R. & Nicholson, M. (2014). Generating trust? Sport and community participation. *Journal of Sociology*, 50(4), 437-457.
- Caruso, R. (2011). Crime and sport participation: Evidence from Italian regions over the period 1997–2003. *The Journal of Socio-Economics*, 40: 455- 463.
- Coalter, F. (2007). Sports Clubs, Social Capital and Social Regeneration: ‘ill-defined interventions with hard to follow outcomes’?. *Sport in Society*, 10(4): 537-559.
- Coleman, J.S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94: 95-120.
- Crabbe, T. (2000). A Sporting Chance?: using sport to tackle drug use and crime. *Drugs: education, prevention and policy*, 7(4): 381-391.
- Dashper, K. & Fletcher, T. (2013). Introduction: diversity, equity and inclusion in sport and leisure. *Sport in Society*, 16(10): 1227-1232.
- Deelen, I. & Burgers, N. & Jansen, M. & Koelemaij, J. (2015). Sport in sociaalruimtelijke perspectief. *Agora*, 31(1): 4-7.
- Elling, A. (2004). ‘We zijn vrienden in het veld’. Grenzen aan sociale binding en ‘verbroedering’ door sport. *Pedagogiek*, 24(4): 342-360.
- Ettema, D. (2015). Nieuwe uitdagingen voor de sportgeografie. *Agora*, 31(1): 8-10.
- Grootaert, C. (2003). *Measuring Social Capital : An Integrated Questionnaire*. Washington: World Bank Publications.
- Hart de, J. (2013). *Sociaal kapitaal*. Geraadpleegd op 07-06-2015 via <http://www.zinweb.nl/zinprofiel/2013/05/14/sociaal-kapitaal1>.
- Hoye, R. & Nicholson, M. & Brown, K. (2015). Involvement in sport and social connectedness. *Sociology of Sport*, 50(1): 3-21.
- Hruschka, D.J. (2010). *Friendship: Development, Ecology and Evolution of a Relationship*. Los Angeles: University of California Press.

- Lechner, F. J. (2007). Imagined communities in the global game: soccer and the development of Dutch national identity. *Global Networks*, 7(2): 193-229.
- Long, J. & I. Sanderson (2001). The Social Benefits of Sport: Where's the Proof? In C. Gratton & I. Henry (Red.), *Sport in the City* (pp. 187-203). London: Routledge.
- McLafferty, S. L. (2010). Conducting Questionnaire Surveys. In Clifford, N. & French, S. & Valentine, G. (Red.), *Key Methods in Geography* (pp. 77-88). Londen: Sage.
- Messner, M. A., & Sabo, D. F. (1990). *Sport, Men and the Gender Order: Critical Feminist Perspectives*. Champaign: Human Kinetics
- Meulen van der, R. (2007). Alle Menschen werden Brüder Lidmaatschap van sportverenigingen, vriendschappen, kennissenkringen, en interetnisch vertrouwen. *Mens & Maatschappij*, 82(2): 155-176.
- Nicholson, M. & Brown, K. & Hoye, R. (2014). Sport, community involvement and social support. *Sport in Society*, 17(1): 6-22.
- Norušis, M. J. (2006). *SPSS 14.0 Guide to Data Analysis*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Numerato, D. & Baglioni, S. (2012). The dark side of social capital: An ethnography of sport governance. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(5): 594-611.
- Okayasu, I. & Kawahara, Y. & Nogawa, H. (2010). The relationship between community sport clubs and social capital in Japan: A comparative study between the comprehensive community sport clubs and the traditional community sports clubs. *Sociology of Sport*, 45(2): 163-186.
- Pelaprat, E. & Brown, B. (2012). Reciprocity: Understanding online social relations. *First Monday*, 17(10): 1-12.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Quinn, J. (2010). *Learning communities and imagined social capital: learning to belong*. Continuum: London.
- Raub, W. & Buskens, V. & Frey, V. (2013). The rationality of social structure: Cooperation in social dilemmas through investments in and returns on social capital. *Social Networks*, 35: 720-732.
- Robinson, G. (1998). *Methods and Techniques in Human Geography*. New York: Wiley.
- Seippel, O. (2005). Sport, civil society and social integration: The case of Norwegian voluntary sport organizations. *Journal of Civil Society*, 1(3): 247-265.
- Seippel, O. (2006). Sport and Social Capital. *Acta Sociologica*, 49(2): 169-183.

- Skinner, J. & Zakus, D. & Cowell, J. (2008). Development through Sport: Building Social Capital in Disadvantaged Communities. *Sport Management Review*, 11(3): 253-275.
- Somerville, P. (2000). *Social Relations and Social Exclusion: Rethinking Political Economy*. Routledge: Londen.
- Spaaij, R. & Westerbeek, H. (2010). Sport business and social capital: a contradiction in terms? *Sport in Society*, 13(9): 1356-1373.
- Spaaij, R. (2011). *Sport and Social Mobility: Crossing Boundaries*, New York: Routledge.
- Veldboer, L. & Boonstra, N. & Krouwel, A. & Duyvendak, J.W. (2010). *De Mixfactor van Sport: Eenheid en verdeeldheid op het veld*. Geraadpleegd op 26-02-2015 via <http://dare.uva.nl/document/2/94851>. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Vermeulen, J. & Verweel, P. (2009). Participation in sport: bonding and bridging as identity work. *Sport in Society*, 12(9): 1206-1219.
- Walseth, K. (2008). Bridging and bonding social capital in sport- experiences of young women with an immigrant background. *Sport, Education and Society*, 13(1): 1-17.
- Zwaard van der, J. (2004). Zoek de verbanden! Sociaal kapitaal als basis voor sociaal beleid. In PON, *Aannemen of waarnemen?: Een dynamische kijk op sociaal kapitaal* (pp. 20-58). Tilburg: PON.

Bijlagen:

Bijlage 1. De enquêtevragen:

Beste respondent,

In de enquête die u hieronder kan vinden, staan vragen met betrekking tot de sportactiviteiten die plaatsvinden in het buurtcentrum waar u zich nu bevindt. Het onderzoek dat ik verricht gaat over de creatie van sociaal kapitaal in een wijk door de participatie van sportactiviteiten in buurtcentra. Sociaal kapitaal houdt in dat er sociale interactie ontstaat tussen mensen, waardoor er onder andere vertrouwen, sociale relaties, integratie en collectieve activiteiten kan ontstaan.

Dit onderzoek wordt gedaan in kader van mijn opleiding Sociale Geografie en Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Met behulp van deze enquête tracht ik meer inzicht te krijgen in het bovengenoemde onderwerp. De resultaten van dit onderzoek zullen worden verwerkt in mijn Bachelorscriptie.

Bij elke vraag dient u de keuze te maken voor het antwoord welke voor u het meest juist voelt, of het antwoord dat hier het dichtst bij in de buurt komt.

De enquête zal volledig anoniem zijn en de gegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld.

Alvast hartelijk dank voor uw bijdrage aan dit onderzoek.

Met vriendelijke groet,

Aniek Wichers

Enquête sportactiviteiten buurtcentrum

De vragenlijst bestaat uit 28 vragen

Algemene informatie:

1. Bent u een man of een vrouw?
a. Man b. Vrouw

2. Wat is uw geboortjaar:
.....

3. Wat is de hoogste afgeronde opleiding die u heeft behaald? Of, indien van toepassing, welke opleiding volgt u momenteel?
 Geen/ lager onderwijs/ basisonderwijs/ speciaal onderwijs
 LBO/VMBO basis- of kaderberoepsgerichte leerweg
 MAVO/VMBO theoretische of gemengde leerweg
 HAVO/MMS/HBS/VWO
 MBO
 HBO
 Universiteit
 Anders

4. Wat is het geboorteland van uw ouders?
 Nederland
 Suriname/ Aruba/ Nederlandse Antillen
 Marokko

- Turkije
- Een ander land, namelijk:

5. In welke buurt van Groningen woont u?

.....

6. In welk buurtcentrum doet u mee aan de georganiseerde (sport)activiteiten?

- Buurtcentrum Oranjewijk
- Buurtcentra Beijum

7. Hoe vaak doet u mee aan sportactiviteiten die in het buurtcentrum worden gehouden?

- Een keer per week
- Meerdere keren per week
- Een keer in de twee weken
- Een keer in de maand
- Anders, namelijk:.....

8. Doet u vaker mee aan andere activiteiten die worden georganiseerd in het buurtcentrum en zo ja, welke?

- Ja, namelijk:.....
- Nee

Vragen gericht op het creëren van sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal houdt in dat er sociale interactie ontstaat tussen mensen, waardoor er onder andere vertrouwen, sociale relaties, integratie en collectieve activiteiten kan ontstaan.

Bij de volgende vragen dient er bij elke vraag een hokje te worden aangekruist

--	=	Helemaal mee oneens
-	=	Gedeeltelijk mee oneens
0	=	Niet mee eens/ Niet mee oneens
+	=	Gedeeltelijk mee eens
++	=	Helemaal mee eens

Door het meedoen aan de sportactiviteit(en) van het buurcentrum:

	--	-	0	+	++
9. Kom ik met meer mensen in contact.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Kom ik in contact met mensen van een andere etniciteit.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Kom ik in contact met mensen met een ander opleidingsniveau.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Kom ik vooral in contact met mensen die hetzelfde zijn als ik.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Spreek ik de mensen die ik hier ontmoet ook buiten de activiteiten om.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Doe ik ook andere activiteiten samen met de mensen die ik hier ontmoet.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Voel ik me verbonden (de band die u voelt) met de mensen die ook meedoen aan deze activiteit(en).	☐	☐	☐	☐	☐

16. Heb ik vrienden gemaakt.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Heb ik meer respect gekregen voor mensen die anders zijn dan ik.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Voel ik me onderdeel van de wijk.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Vertrouw ik de andere deelnemers van de sportactiviteit(en) meer.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Vertrouw ik mensen die in de wijk wonen meer.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Zal ik ook sneller meedoen met andere activiteiten die in de wijk worden georganiseerd.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Voel ik me gelijkwaardig aan de andere wijkbewoners.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Krijg ik meer informatie over de dingen die spelen in de wijk.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Krijg ik meer informatie over de dingen die er spelen in de wereld.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Voel ik me opgenomen in de wijk.	☐	☐	☐	☐	☐

26. Hoe verbonden (de band die u voelt) voelt u zich met de andere mensen die ook meedoen aan de sportactiviteit(en). (Omcirkel het getal, waarbij 1 helemaal niet verbonden is en 10 heel erg verbonden)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

27. Hoe verbonden (de band die u voelt) voelt u zich met de mensen die in uw wijk wonen door het meedoen aan de sportactiviteit. (Omcirkel het getal, waarbij 1 helemaal niet verbonden is en 10 heel erg verbonden)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

28. Wat is de voornaamste reden waarom u bent meegaan doen aan de sportactiviteit(en) die worden gegeven in het buurtcentrum?

Omdat ik de sportactiviteit(en) die in het buurtcentrum wordt gegeven leuk vind

Om mijn conditie op peil te houden/ te verbeteren

Om mijn gezondheid te verbeteren

Om met meer mensen in contact te komen

Omdat ik het handig vind dat de sportactiviteit zo dicht bij mij in buurt is

Anders,

namelijk.....

Bedankt voor het invullen van de enquête.

Algemene informatie onderzoeker

Naam: Aniek Wichers

Studie: Sociale Geografie en Planologie (derdejaars studente)

Universiteit: Rijksuniversiteit Groningen

E-mailadres: a.a.wichers@student.rug.nl

Begeleider: G. Van Campenhout, MSc